

תענית אסתר כהכנה לפורים וביאור עבודת הפורים במחיית עמלק

דיברנו בשנים הקודמות על עיצומו של יום הפורים, ונראה לפתוח ולבאר את ענין ההכנה של תענית אסתר לפורים, ומתוך כך נבוא לדבר על צורת העבודה המיוחדת של פורים, ולא רק על שרשי התקנה אלא על עיצומו של יום עבודה למעשה.

גדרת תענית אסתר

יש מחלוקת בראשונים על מה נתקנה תענית אסתר ומובא ברא"ש (ריש מגילה) שני הטעמים - א. מצד שהתענו ב"ג באדר שהוא זמן קהילה לכל, ומבואר שצמנו בזמן המלחמה, וכן מצינו במנהג ישראל שצמים בזמן מלחמת עמלק כמו שצמנו במלחמה בזמן משה רבינו. ב. מביא ממסכת סופרים שהוא ע"ש התעניות שגזרה אסתר בניסן, אלא שלא רצו להתענות בניסן ודחו התענית ל"ג באדר. אמנם על הטעם הראשון יש לעיין שהרי גם בחנוכה נלחמו החשמונאים, ובמלחמה האחרונה קודם שבאו לירושלים צמו במצפה, וכך ירדו למלחמה ונצחו. ואע"פ שמלחמה זו הכריעה ובה כבשו את ירושלים ועל ידה נקבע נס הניצחון - בכל אופן אין אנו מתענים בחנוכה. וצ"ב מדוע ראו לעשות זכר לצום של המלחמה דווקא בפורים, ועל אף שאין זה דבר פשוט לגזור תענית על עם ישראל. זאת ועוד, דהלא נושעו מצרתם ומה הענין להזכיר את התענית שהתענו קודם שבאה הישועה.

יש שרצו ללמוד שהפסוק שנאמר במגילה "לקיים את ימי הפורים האלה כו' דברי הצומות וזעקתם", מורה על התענית שצמו בזמן המלחמה. אולם בפשטות נראה שהזכירה המדוברת אינה ע"י הצום אלא שמקיימים את הזיכרון לדברי הצומות ע"י קריאת המגילה בלילה ושנייתה ביום - 'זכר לנס שהיו זועקים בימי צרתן יום ולילה' (לשון רש"י מגילה ד). ובאמת צ"ב מה ענין הזכרת הזעקה והצרה בלילה וביום, שכנגדם צריכים להזכיר הנס בלילה וביום.

עוד נקודה יש בשילוב הזה בין תענית אסתר לפורים בהא דאיתא ברמב"ם בביאור יסוד תקנת ימי הפורים, וז"ל בהקדמה למניין המצוות: "שהנביאים עם בית דין תקנו וצוו לקרות המגלה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועינו, כדי לברכו ולהללו, וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה "כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו" עכ"ל. הרי שלהדיא רואים אנו בפורים את הישועה הזו מתייחסת לצום והזעקה, ומזה מבואר שיש להקדים את הצום להבין את ענין הנס אלא שזה מביא אותנו לקושיא שהרי הזעקה שזעקו לקב"ה שהיא היתה סיבת הישועה לא מוזכרת כלל במגילה - שלא כתוב שזעקו אל ה' וביותר גם במקומות שהיה ראוי לכתוב שזעקו אל ה' נראה שהמגילה רוצה להסתיר את זה - שנא' וצומו עלי וכן אח"כ "דברי הצומות וזעקתם" ולא כתוב אל מי זעקו אם כי וודאי זעקו לקב"ה אבל לא הוזכר ד"ז במגילה כלל והוא צריך ביאור.

ויש להרחיב קצת בקושי בנקודה זו, דנתבאר בשיעורים קודמים בהרחבה שהמגילה מגלה את ה'ונהפוך הוא', כיצד חוזרת הרעה לעושי הרעה מיניה וביה בתוך המציאות, ולכן לא הוזכרה תפילה ופניה אל הקב"ה והאיך הוא נענה בניסים גלויים במגילה. אלא "על

כן נקראו הימים האלו פורים על שם הפור, ומה ראו על ככה ומה הגיע עליהם". כלל ישראל הבינו בפורים את עומק הנהגת השי"ת בתוך הבריאה, שכל פעולות בני אדם מתהפכות עליהם, כענין "והוא מסיבות מתהפך בתחבולותיו" (איוב לו יב) שנתבאר באורך בדעת תבונות. וההיפוך הוא בתרתי, הן מצד שהרעה חוזרת לעושי הרעה, והן מצד היפוך צרת ישראל לישועה, בבחינת "הפכת מספדי למחול לי". ה'צום ובכי ומספד, שק ואפר יוצע לרבים' נהפך ל'שמחה וששון ליהודים'. וביארנו שבוודאי זעקו ישראל להקב"ה בעת הצרה, אך סיפור הזעקה נשמט מהמגילה היות ואין עיקר המגילה לספר את הצרה שנושעו ממנה ע"י תפילות ותחנונים, אלא המגילה מלמדת כיצד כל המציאות מסודרת ומוכנה מלכתחילה לתיקון ולישועה, ולא השתנתה מצד התפילה. ומתחזקת הקושיא איך מתאימה הנהגת הייחוד המתגלה במגילה, לתפילה והצום שצמו ישראל באותם הימים¹, שמכוחם אנו צמים בתענית אסתר.

מצות היום

ונראה להתבונן בעבודת יום הפורים עצמו - שדומה ממש למגילה עצמה. שכשם שבקריאת המגילה האדם צולל לתוך נבכי העולם הזה על כל סדרי חינוכיותו ומישתאותיו של אחשוורוש כמנהג מלכות פרס ומדי, כך במצוות היום, הן במשלוך מנות שמתחברים על הבסיס הנמוך ביותר בין האנשים - ע"י אכילה ושתייה, והן במתנות לאביונים - שכל הפושט יד נותנים לו, גם בלי הביקורת של מצות הצדקה לברר ולבדוק האם באמת ראוי לתת. ובעיקר במשתה היין ובשכרות, שמבואר במהר"ל (בהקדמת אור חדש) שהסעודה היא לסלק את השכל של האדם כדי להעמיד את שמחת הגוף השלימה שהשיכור הוא כולו בבחינת חיי הגוף בלי מעצורי השכל, וצריך להבין את המשמעות של המהלך הייחודי הזה במגילה ובמצוות היום.

ייחודיות המגילה

נעמיק קצת בענין סיפור המגילה. גלוי לכל מתבונן שבפורים נכנסים למקום שבשאר כתבי הקודש אין נכנסים. מעשיו התמוהים של מלך זקן וכסיל, משתאותיו ומסיבותיו, מפורטים ומסופרים במגילה בהרחבה. מונים בסילודין את כל הממונים הפרסיים של המלך, ע"מ שהסיפור יהיה אותנטי, והמגילה מבקשת להכניס את האדם לכל הדרמה בתיאור נמלץ של סדרי מלכות אחשוורוש, ובכללם צריך להכיר את היושבים ראשונה במלכות, וכן את שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך אחשוורוש, ואפילו טיפוסים מפוקפקים כהגי ושעשגז שומרי בית הנשים. וחשיבות יתרה נודעת לכל מילה שהיא כמילה של תורה השקולה כנגד תרי"ג, ועוד נקראה המגילה "דברי שלום ואמת" שהיא כ'אמיתיה של תורה' (מגילה טז - ובתוס' גיטין ו' שהיא כמזוה). וכך נשקלים כל השמות הפרסיים ששוכרים עליהם את השיניים... וכל זה הופך להיות כתבי הקודש להדרש שמותיהם כדאי' בגמ'. והוא תמוה שהרי אין מעלים על הדעת להכניס את כל הצרמוניה של אחשוורוש וכל הנילוה אליה אל תוך מקומות התורה, ואילו המגילה מלמדת אותנו כל זאת.

¹ ילחם לכם ואתם תחרישון, ויש להבין אם פורים הוא זמן שבו זעקנו ונושענו, או שהוא בבחינת "יה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

¹ ומשל לזה בקריעת ים סוף שמשוה רבינו צועק אל ה', ועונה לו הקב"ה שאין זה זמן לתפילה, אלא "דבר אל בני ישראל ויסעו", כי אז היתה ההנהגה לא מצד תפילתו של משה אלא מצד מה שרוצה הקב"ה להוקיר את שמו בעולם ואין הדבר תלוי בתפילה אלא ה'

וכן במצוות היום, צריך להתחבר ברעות לחבריו במשלוח מנות לפי המאכלים החביבים עליהם, ויש לבחור מנה טובה כראות עיניהם... והגמ' מביאה חשבונות מה שלחו ומה החזירו (מכאן מקור לאותם המחשבים חשבונות...) כדאי' במגילה (ז:) "אמר אביי השתא אמר מר אנא שדרי ליה חוליה ואיהו שדר לי חורפא". ומה מענין כל סדרי התיבולים במשלוח מנות, האם חריף או מתוק, הלא עיקר הכוונה היא "איש לרעהו", שיהיו כולם נותנים עיניהם לטובה זה בכירתו של זה ולהיות שותפים בסעודת היום, וצריך לתת לפי רמת הריעות והחשיבות ולא רק שני מינים בעלמא, וכן הוא בגרסת הר"ח בבבלי (וכ"ה בירושלמי פ"ה ה"ד להדיא) במה שר' יהודה נשיאה שלח לר' הושעיא ירך של עגל שלישי לבטן וקנקן יין - ושלח ליה קיימת בנו רבינו ומתנות לאביונים' כלומר נתינת אביונים, נתת לי מנה אחת והיא הירך, חזר שלח לו עגל וג' קנקני יין' עכ"ל. ומתוארים אופני השליחות של רבה שהאכילוהו לאביו שיש סוגי תבשילים וכו'. אם כי וודאי ססודות גדולים חזינן הכא - אבל יש גם בעניין הפשט להתבונן בזה.

סעודת פורים והמשתה

ובאכילת הסעודה עצמה, מחייב אינש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, וכלשון הרמב"ם 'ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות'. והנהגה זו תמוהה שהרי השכרות זרה לנו כמש"כ הרמב"ם בהלכות יו"ט (פ"ה ה"כ) שאין להימשך ביו"ט בין, ומנמק 'שהשכרות והשחוק הרבה וקלות הראש אינה שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל' עכ"ל. וא"כ מה נשתנה יום הפורים שיש בו חיוב להשתכר, הלא זה ודאי שלא נצטוונו להתהולל בפורים ח"ו, וא"כ צ"ב לשמחה זו מה עושה שיש לנו דין שמחה ומשתה.

עוד יש להתבונן בענין המשתה, דמפורש בגמ' שמקדימים זכור למשתה דבעי' שתקדם זכירה לעשייה (מגילה ל. ובירוש' ריש מסכתין להדיא ש'ונעשים' היינו הסעודה), ומבואר בזה שהסעודה והמשתה הם מעשה מחיית עמלק. ויש להעיר בזה ב' הערות - א. איזה מעשה מחיית עמלק יש בסעודה ב. הרי לנו תענית אסתר שהיא כעין תענית דמחיית עמלק שקודמת לסעודת היום וצ"ב העניין.

ועוד מצינו שקריאת המגילה היא קיום 'והימים האלה נזכרים', שיש בה זכר למחיית עמלק ונדרש בגמ' (מגילה ז.) מקרא דכתיב "כתוב זאת זכרון בספר". ועלה בידינו שהתענית זכר למלחמת עמלק, קריאת המגילה בבחינת 'נזכרים' לזכור את מחיית עמלק, והמשתה בבחינת ה'נעשים' - במעשה מחיית עמלק, והדברים צ"ב.

קלקולו של עמלק

ויש לנו להתבונן בענינו של עמלק? שהחמירה בו התורה בשבועה "כי יד על כס י-ה, מלחמה לה' בעמלק" (שמות יז טו) - 'ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה לישבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית... נשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכו'". וצריך להבין מה עוצמת קלקולו של עמלק, דבהופעתו הראשונה נאמר 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריו', וזהו תיאור של חוסר הצלחה להילחם בישראל עצמם, וכמפורש בכתוב יהושע ניצח אותו - "ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב". ובאמת בדורות האחרונים ראינו את הזוועות שעשה עימנו עמלק, ע"ה הצורר הגרמני ימ"ש שהוא עמלק בעצמו שפעל להשמיד להרוג ולאבד כפשוטו³, וכן מה שעשה

הצורר חמילנצקי ימ"ש שכל אוקראינה רוויה מדם ישראל שנשפך בפרעות ת"ח ות"ט. הרי שהופעות עמלק בדורות הגלות נוראיות ואיומות, אבל הציווי על מחיית עמלק ולעורר איבתו נאמר אחר שזינב בנחשלים ומה כולי האי? ונתבאר בשיעורים קודמים, דעמלק מכונה בתורה "לא ירא אלוקים", והיינו שבמקום שכל העולם יראים מה' (שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת וגו') - עמלק אינו ירא. והסיבה לכך מפני שעצם ענינו בעולם הוא להיות נגדי לענינו של הקב"ה, ולכן הוא מוכן להתאבד ע"ז כדי לקרר את האמבטי. בדורות האחרונים יצאה לפועל אותה השנאה וההתנגדות להקב"ה ולעמו בצורה נוראה⁴. והתורה מעידה שכביכול עלתה בידו כוונתו שהרי אין הכסא שלם עד שימחה שמו, ונראה ביאור נוסף בהא דאין הכסא שלם.

הנה עומד הנחש, שורש הרוע שבעולם, שהצליח להביא את הביטול היותר גדול והוא מציאות המיתה בעולם. ובתיאור המשך מלחמתו עם האדם נאמר - "הוא יושפך ראש ואתה תשופנו עקב", וצריך להבין את ענין העקב שבו ניתנה לו האפשרות להמשיך ולקלקל את האדם ואת הבריאה. ובוודאי שהנחש הזה הוא שורש לעמלק, ומכאן נפתח פתח להבין את ענין העקב, איך ממנו נמשך הקלקול לכל מציאות האדם כולו (כעין פעולת הארס שמהעקב מתפשטת לאדם כולו).

שלימות המלכות האלוקית

ולהבין הענין יש לבאר את דבר הכיסא השלם, המורה על המלוכה האלוקית בכל הבריאה. בתפילות ראש השנה מתארים את המלכות האלוקית שהיא המלכות הכוללת את הכל, והיא מתגלה רק על ידי קבלת המלכות ברצון העם. לכן, העולם כולו עומד לגלות ש'הכל ברא לכבודו' ואין חוט השערה שלא קשור למלכותו של הקב"ה. ביציאת מצרים היה העולם בדרך⁵ להשלמת התכלית ולגילוי המלכות השלימה של הקב"ה בעולם, כמו שאמרו ישראל בשירת הים 'עד יעבור עמך ה'... מכון לשבתך פעלת ה'". כלומר שאנו מתקרבים אל הגילוי, שהעולם הוא כולו 'מכון לשבתו' - הוא כיסא לגילוי כבודו של הקב"ה, ועי"כ - "ה' ימלוך לעולם ועד" בשם הו"ה שלם⁶. קריעת ים סוף היתה המשך לגילוי שם הו"ה שהחל ביציאת מצרים, ע"י ה'אימתה ופחד' המיישרים את הגוים עם הרצון האלוקי. אלא שכביכול יש איזה נקודה רגישה במלכותו של הקב"ה. הקב"ה הוא המלך השלם ואינו מלך של חלקים, כמו ששנינו באבות 'כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו כו' ואומר ה' ימלוך לעולם ועד' היינו שביאור ענינו של מלכותו של הקב"ה היא המלכות הכוללת, ולכן הגילוי של המלכות צריך להיות בשלימות ללא יוצא מן הכלל.

פעולתו של עמלק

בדרך הזאת של ההתקדמות לגילוי נכנס עמלק ואומר, שאמנם הוא קטן ובזוי בעולם, אבל סוף סוף יש לו את הזכות לערער על ההסכמה הכללית של האומות, וביציאתו מן הכלל מתערערת המציאות השלימה של גילוי מלכות הקב"ה. זהו קירור האמבטי שמראה שיש בעולם מישהו שלא ירא, כלומר שהתגובה של היראה אינה מוכרחת וזה עצמו פוגם בגילוי מלכותו של הקב"ה. וזה והוא יושפך עקב שהוא עושה בקע בקצה ומשם הארס מתפשט. וכך עשה במלחמתו עם ישראל שמראה שיש להם נחשלים וכדו' ועוד אחז"ל 'שנוטל מילות וזורקן כלפי מעלה', בהכאת ברית המילה שהקב"ה כרת עם בנ"א "להיות להם לאלוקים" במקום שכוללים

² ירגע עד שלא יהיה בעולם אף ברית מילה, ממש כעין שעשו אז שזרקו מילותיהן של ישראל כלפי מעלה.

³ הוא מה שמודגש בתורה שעמלק עניינו 'בדרך' וגם בשאול מודגש הגעת עמלק 'בדרך' וגם במגילה מופיע המן בדרך לבנין הבית השני.

⁴ ואיתא בחז"ל שבאמת היו צריכים לומר ה' מלך בלשון הוה ואז היה משתלם העניין וזה שאמרו ע"ש העתיד גרם אריכות הזמן.

² הוארך בשיעורים קודמים והובא פה בקיצור לצורך השיעור הזה.

³ איתא בגר"א (פיקוסי תר"א מ"ט) דבר נורא שמבאר 'לאבד' - היינו לאבד הגופות לאחר המות כגון להשליך באש ובכל דבר המאבד, והדברים נוראים.

⁴ וכמו שהתגלה בצורר הגרמני שיש עדות במשפטי נירנברג שהעיד חברו מילדות ששאלו למה הוא יוצא לכבוש את העולם ולמלאות את העולם בים של דם - וענה לו שיש דבר אחד שלא נותן לו מנוחה ביום ובלילה - שני לוחות בתוך ארון - דהיינו חלות העניין האלוקי בעולם - וזה גילוי של שנאה ממוקדת נורא ואיום ועוד מעיד בספר שאמר שלא

את כל מציאותם, בא עמלק ומערער שלא תיתכן ברית כזאת. ע"ז אומר הקב"ה שעמלק הגדיר עצמו מחוץ לכבודו, וגדרו שאינו ירא אלוקים, ולכן הגילוי האלוקי לא יושלם עד שימחה ואז יוכל להתגלות כבודו ית'.

מהבקע הזה ממשיכה ומתרחבת השפעתו של עמלק על ישראל ומביא אותם לכישלון ולמפלה. גלות בבל נתגלגלה ע"י העולם הגויי העומד סביב עם ישראל ועובד לאליליו ומחטיא את ישראל, אך השורש לכולם הוא עמלק. שתי ראשיות יש לעולם, עם ישראל נקראו 'ראשית' - שהם מתרגמים את המשמעות של העולם, וכנגדם עומד 'ראשית גויים עמלק' שמושך את כל העולם לתוהו ואבדון. עמלק הוא המחטיא את האומות שבו יש את השרף של הקלקול, ומתוך שמקלקל את האומות הדבר משפיע במעגלים על ישראל. כך הוא באזהרות התורה וגם במציאות אח"כ בספר שופטים והלאה בהרחבה, שישראל למדו והושפעו מהעמים שסביבותיהם במקום להשפיע עליהם, וזה יכול לקרות רק כשיש מקום לאותו שורש פורה ראש ולענה שמכריז כאילו יש מקום פנוי ממלכותו של הקב"ה. הביטול של הבקע הזה יהיה ע"י שהופכים את הנראות הזו לאין, הפיתרון למי שנושא את הקריאה הזאת הוא רק בביטול הקיום של האנשים שמעמידים את השקר הזה בעולם. ובאמת ניתנה האפשרות לשאול המלך להביא לתיקון הזה כשנאמר לו 'לך והחרמת את החטאים את עמלק', אלא שלא השלימו מתוך שהתקשה לראות ולגלות את האי-קיום של הבוגד במלכותו של הקב"ה בק"ו מעגלה ערופה (יומא כב:). וזו עבודה גדולה לראות את החיות שלו כמוות, אם בעמלק עצמו, ואם בהתגלותו בשאר האומות.

ואחר שבנ"א כשלו בהעמדת הציווי של 'תמחה את זכר עמלק' כראוי, מתגלה האופי השני של מצות המחיה - "מלחמה לה' בעמלק". ומרדכי בא לתקן את קלקול שאול. כאשר עם ישראל הגיעו לשפל המצב של הגלות וכבר הגיע הזמן לשיבת ציון, ועדיין הדברים יגעים ולא נשלמים, נעשה נס הפורים שהקב"ה מצידו גילה גילוי חדש שיתן לישראל את התיקון על שרשי הקלקול שהעמיד עמלק.

תיקון שורשי זה הכרחי, היות ואחר שקלקלו ישראל את מערכת הקשרים בינם לקב"ה, אין מהלך שיבנה הקשר מחדש ע"י שיעשו חיזוק וימשיכו לגלגל ביחס עם הקב"ה, אלא צריך חידוש בעצם העמדת הקשר, ורק ע"כ יוכל הבית להיבנות מחדש. לזה בא הקב"ה בגאולה שניה ואומר שלא יבנה את הקשר עם ישראל בטלאי ע"ג טלאי על הבסיס הראשון של יציאת מצרים, אלא יגלה גילוי חדש ושרשי ללא הקלקול שהיה ביוצאי מצרים, ומתוך התיקון הזה יגיעו לקבלת התורה מאהבה ולהעמדת הקשר מחדש בצורה עליונה יותר.

עומק הקשר החדש שנתגלה במגילה

על זאת באה המגילה להראות ולגלות הפקעה של שני הסדרים השולטים בנו. ביטול המלכות של מלך זקן וכסיל - הוא אחשוורוש מלך התאוה והחמדה, עם כל הסגנון הבהמי שמייצג את כלל האומות, וביטול הכוח הפועל בתוכו של המן מזרע עמלק שנותן דעת לבהמיות ע"מ להביא את הרעיון למיצוי. 'ראשית גוים עמלק' מעוניין להוביל את המגמה של "האומרים לקל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו" (איוב כא יד), על ידי שלא יזכר שם ישראל בעולם כלל ולא יתגלו הקניינים של הקב"ה בעולם, הוא מעמיד לגוים כאדיאל, עולם שלם של שכחי-אלוהים. זאת השעה הקשה ביותר של 'אנוכי אסתר אסתיר פני', בה ניתנה לרע אפשרות למצות את כל ענייניו, ומצד שני בה חל הגילוי של פורים שדווקא במקום הזה הרע מכלה את עצמו, ומיניה וביה פרכא היא. כל המגילה עומדת

על ציר אחד כמו שמתומצת בפסוק "מה ראו על ככה ומה הגיע עליהם" (מגילה יט. עיי"ש), כלומר מה חשבו ומה תכננו אלו שעשו את המעשים המסופרים במגילה, ולבסוף אל מה זה הוביל. בהמן עצמו נתגלה שאותו הבקע שעמלק עסק בו נפתח לפניו שיוכל להמשיך שלא לקבל עול מלכותו וירוך מהר, וכמה שירוך יותר מהר ויעמיד את הדבר בתוקף גדול יותר - כך יתברר כל גבו "מה הגיע עליהם". דווקא בדרך שבה חתם בחותם המלך חתימה מוחלטת של הגזירה להעמיד את ה'יודן ריין' "ביום אחד בכל מדינות המלך", כך הביא את הגזירה על עצמו שישבו גמולו בראשו, להשמיד אותו ואת כל ה-75 אלף עמלקים ועוד 800 (כדאי בתרגום). אז נודעה בחינה מאותו יום שנאמרו עליו "הוא יום אחד יודע לה" (זכריה יד ז) ובו נתגלה המציאות האמיתית. כאשר עמלק מביא על עצמו את הכיליון זהו ביטול סדרו של עמלק, והפקעת קיומו. דווקא מצד החריפות של הגזירה שכל כתב הנחתם בטבעת המלך אין להשיב, מגיעה מכת חרב הרג ואבדן של טיהור העולם מהעמלקים. שושן הבירה היא זאת שמתהפכת להחזיר את כל סדרי ישראל והמקדש, כמו שאומר דריש בנו של אחשוורוש⁷ אח"כ, שלא רק שיבנו את בית המקדש אלא שינתן סיוע מהמלכות לדבר הזה כדאיתא בעזרא (וכן הוא בתרגום ראשון שבמשתה השני הבטיח אחשוורוש לאסתר שאמנם הוא לא יכול לבנות את הבית כי נשבע לצרי יהודה, אבל בנו כן יבנה את בית המקדש חלף מה שהוא עצמו עצר את הבנין בתחילת המגילה כמש"כ בתרגום בריש המגילה). וכך נגזר בבית שני שיבנה ע"י הפרסיים כמו שהתחיל בזה כורש בהצהרתו, אלא שאח"כ התבטל ע"י אחשוורוש בזמן שנכתבה השטנה ובסוף המגילה חזר לסדר הנכון. כך גם תליית עשרת בני המן, ענינה להוקיע את צוררי היהודים מטעם המלך (שהתליה מורה שההרואים הם הרואי מלכות, כמש"כ בתרגום שבני המן התלויים, הם אלו שפעלו לביטול בנין המקדש) ומאז מלכות פרס הופכת להיות חוזרת לתפקיד שלה לבנות את הבית, ובזה נשלם ביטול הסדר הגויי, שמעתה מבין שהשלימות אצל ישראל.

יחס ישועות פורים לבניין בית שני

ובמאמר המוסגר נראה שזהו הקשר האמיתי בין שושן פורים לערים המוקפות חומה מימות יהושע בין נון, שכ' הרמב"ם שהיה זיכרון לארץ ישראל באותו הנס. ונראה שאינו סתם זיכרון, אלא שהוא אותו הנס, שהרי אסתר בקשה עוד יום ושונה הוא בעצם מהיום הראשון, שהרי ביום השני לא היתה סכנה, כי לא ניתן לגויים להרוג בישראל, ואינם צריכים לעמוד על נפשם. אך אסתר בקשה לגמור את הטהרה של בית המלך בשושן מכל צרי יהודה העמלקים שמנו מאות אנשים רק בקריה המלכותית (ואיתא בתרגום שהיו כולם שרים וחשובים בבית המלך ולא מן הנמוע שהמן דאג להכניס את מקורביו בכל עמדות המפתח). ומוכח שכולם היו אויבי היהודים שהרי אחרי האגרות השניות שהתירו ליהודים להתגונן עדיין רוצים לקיים את האגרות הראשונות ואפילו ש'רבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם', ו'נפל פחד מרדכי עליהם, כי גדל מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות', והיה ממש מעין הפחד שנפל על האומות ביציאת מצרים, בכ"א בא עמלק לפוגג את הפחד ועמדו להילחם עם ישראל. ומבצבצים העמלקים⁸ ועומדים להרוג ביהודים. לכן בקשה אסתר עוד יום לנקיון שלא יהיו מפריעים להמשך הבניין ומתוך שיהרגו את כל המשטינים כך נפתחת הדלת לגאולה שניה⁹, ב"שובי אל עריך אלה" (ירמיה לא כ) להעמיד ירושה שניה שאין לה הפסק שדורש ר' יוסי בסדר עולם (יבמות פב:) עה"פ "והטיבך והירבך מאבותיך". ובאמת מבואר שאחר שהתגלה הגילוי העצום הזה שגם המכה עצמה רטיה היא לישראל שוב גם אם יגלו כבר לא יבטל את הקשר בין ישראל לקב"ה וזה נעשה ע"י ההיפוך שנעשה - "ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס לתת לנו מחיה, לרומם את בית אלוהינו ולהעמיד את חרבותיו ולתת לנו גדר ביהודה

למלחמה בזמן שהעולם כולו מפחד

⁹ ובאמת כל צרי יהודה שהופיעו שם בעזרא כמבטלים את עבודת הבניין בתחילת מלכות אחשוורוש לא נמצאים בזמן דריש בנו והדברים מוכיחים כנ"ל

⁷ אחשוורוש מת מיד אחר המגילה שמלך 14 שנה והמגילה מסיימת בשנתו ה-13 ובשנת שתיים לדריש מתחילים לבנות את ביהמ"ק.

⁸ ובזה יש ראייה שההרואים היו עמלקים כולם שהרי הם בררו את עצמם שעניים לצאת

שתי נקודות בביעור עמלק

האלוקית אם ירצה ואם לא.

מקום הבחירה של הבני אדם

בעמלק מתגלה נקודה עמוקה בסוד הבחירה של בנ"א, שבאמת אין לבנ"א האפשרות לקלקל את התכנית האלוהית וכל בחירתם היא רק האם ייחודו של הקב"ה יתגלה עם הבנ"א או על גבם¹¹ וזה הבחירה היחידה שיש לפני בני האדם. ויש לזה הרחבה גדולה בתוצאות של הגילוי האלוהי. גם אם הגויים ישוּבו ויכבשו את הארץ אפשר לומר להם כמו שאומרים הירושלמים - 'פעטער מקען איך' כלומר אחנו לא מתפעלים ממה שיעשו כך או כך שהרי כבר התגלה הסוד מה הקיום האמיתי בעולם ואיפה פעולתם. וכמו שביאר המהרש"א (יומא ס"ט) שאחרי גאולת פורים אפשר לומר "הגיבור והנורא" - שהן הן גבורותיו כו'. אז התגלה הסדר האלוהי שקורע את תחתיות ארץ בכל סדרי מלכים ומלחמותיהם, שכולם רתומים למרכבה של הקב"ה ומתוך זה חזרו ישראל לקבל את התורה מאהבה (ומבאר בדברי הרמח"ל והגר"א שהוא מעיקר עניינו של יום - וראיה לזה שנלמד מהפסוק קיימו וקבלו - קיימו מה שקבלו כבר, ובפשט הוא על קבלת עצם עניין היום) מתוך שהתגלה להם היציאה ממיתה לחיים, דהיינו איפה מקום המיתה ואיפה מקום החיים, ומתוך גילוי הקשר החדש נבנה הקשר של בית שני ונוסף בחינת קדושה שניה קדשה לשעתה ולעת"ל.

ובכן התפקיד שלנו למעשה בפורים הוא שאם ביה"כ אנו עולים לחיות כמלאכים בלי אכילה ושתיה וכך מרוממים את העולם הזה לעולם הבא, בפורים משלימים אנו את הכיפורים דווקא בירידה לתוך כל הסדרים והכלים של העולם הזה בשכרות אכילה ושתיה שהוא מקום שאסור להיכנס אליו כל השנה, ואוי ואבוי אם נכנס אליו כל השנה - שהרי אנו נמצאים במלחמה עם הרע, אבל בפורים שמתגלה שאין שני צדדים, אפשר וצריך להיכנס לשם.

דברי שלום ואמת - בגילוי עצמות מציאות ישראל

וכמו שמתגלה בפורים עניינו האמיתי של עמלק כך גם מתגלה כנגדו המקום האמיתי של ישראל במציאות וזה נקרא שהמגילה היא "דברי שלום ואמת" ואומר הגר"א ששלום הוא המגילה ואמת היא התורה, וזה ענין קבלת התורה מאהבה והענין שתמיד הסדר הוא הפוך קודם עושים האמת לפי שהיא האמת ואז משכינים השלום ובמגילה התגלה הסדר הפוך לא שמכירים את האמת וצריך לכפות אותה על המציאות שתתאים לאמת - אלא שכאן מתחילים דברי שלום ואמת כלומר שכאן אנו צריכים קודם דברי שלום שמתגלים במגילה לראות את מציאות ישראל בעצם ומתוך זה חוזרים לאמת של התורה.

כלומר שמגלים את השלימות של השלום - בשלימות הדביקות שפורים הוא הזמן היחיד שמתגלה בו שלימות כחות החיים הטבעיים איפה הם שייכים באמת, כלומר מה שתמיד צריך להזהר ממנו הוא העולם השפל - כי הרע כרוך בו, אבל כשמתגלה בפורים שהרע איננו צד - ואני לא אומר שצריך לומר 'גירא בעינא דסטנא' שלא יבוא לאגרווי בו - אבל זה מה שעושים בפועל גם בלי לומר, שאומרים אנו לרע שהוא איננו רלוונטי שהרי כל המציאות כולה בכל צדדיה שייכים למישור של השיכור (יומא ע"ה) שרואה הכל עומד לרצונו של הקב"ה וזהו "מישרים אהבון" שמתגלה מתוך ראיית המישור הזה, ושם כל החיות שלנו שאנחנו שלו בעצמות וכן העולם כולו שייך לקב"ה, ועד שבשעת השכרות מגיעים לכזה מקום שלא רק העולם בכל סדריו שייכים לו - אלא גם עמלק

נחזור לענייננו לבאר מחיית עמלק שנעשה במגילה שהנושא של פתיחת הבקע הזה בא לתת לעמלק את כל העוצמה לפעולתם ומתגלה שבאמת עמלק איננו צד בכלל. וזה גילוי בתרתי א. שלא צריך למחותו אלא הוא הכל עושה לעצמו. אמנם בסוף צריך להרוג אותם ב"ג באדר אבל עיקר הגילוי במגילה שהם לא צד כי הפעולה שלהם הביאה עליהם את הכלייה והאבדון. ולא רק שהוא הרע והשקר שזה ההבנה על הרע כל השנה, אלא נוספה הבנה עמוקה יותר ש'ארור המן' כלומר שנוסף ידיעה בפורים שהוא המקולל בעצם שאין לו מציאות ואין לו אחיזה נכונה בעולם בכלל, וכמו שאמרנו בשנים הקודמות, שהמן חושב שהוא מבין את העולם של התאווה והחמדה, והמלך - מלכו של עולם - אומר לו "הגם לכבוש את המלכה עימי בבית"? היינו כיצד חושב המן להשתלט על הרצון של הקב"ה, והרי המלכה 'עימי בבית' כלומר אני נמצא פה! הישועה שלנו ממיתה לחיים אינה במקרה שנהפך ממות לחיים, אלא שבא ללמד על עצם החיים בעולם שלנו, בעולמו של המן אין קיום כלל לעם ישראל (וממילא אם אין ישראל אין עולם וכמו שמבין אחשוורוש שהמן באמת רוצה להרגו). ואילו אנחנו המקום שלנו נולד וקיים רק תחת הכותרת של "להיות לך לאלוקים" של ברית המילה¹⁰.

נקודה שניה שמתגלה בביעור עמלק והיא עמוקה יותר ונאמרת רק בזמן השכרות, שהשם השלם מתגלה פה. אין באמת שום מציאות של שני צדדים והגילוי שגילה הקב"ה שלא רק שהרע איננו צד כנגד אלא שהוא עצמו משמש ג"כ לגילוי שמו של הקב"ה דווקא מתוך התנגדותו והוא הבדיחה הכשרה שאומרים חז"ל 'גדולה הסרת טבעת יותר ממ"ח נביאים ושבע נביאות' שהוא זה שהחזיר את ישראל למוטב מה שלא הצליחו הנביאים לעשות ולהחזיר את ישראל לברית שנכרתה עם האבות והתגלתה ביציאת מצרים והתקלקלה, ולזה הביאו את המן לפעול בשירותו של הקב"ה להחזיר את ישראל למקומם ע"י שגילה שהרע הוא הדפוק והורס את העולם ובו תלויה המיתה. כך התנתקו ישראל גם מהמלך זקן וכסיל וכל מושגיו בעולם שלם שכת-אלוקים, וזה מתגלה במה שאמר מרדכי להמן לא רק שלא יכרע ולא ישתחוה - אלא שהמן הוא העבד שלו, וכל מציאותו בעולם היא רק לשרת את מרדכי, כלומר שהוא עבד של הקדושה בין אם ירצה בין אם לא.

מתוך הגילוי העצום הזה מתבאר הקושי בפסוק "ותכתוב אסתר המלכה בת אביחיל" מילא "בת אביחיל" אני שומע אבל מה הייחוס שלה למלכה? מה לנו ולמלכותו של אחשוורוש במלכויות פרס ומדי? ועוד תמיהה גדולה שכל המלך במגילה הוא הקב"ה, ובמה שנאמר "וישב שלמה על כסא ה'" (דה"א כט כג) מבואר שהוא מייצג את מלכותו של הקב"ה, אבל שהמלך השפל הזה ייצג את הקב"ה אתמהה! אלא שמתוך הגילוי העצום מתגלה שדווקא מתוך המלכות השפלה הזו שמתוארת בתורה "כתהו ובהו וחושך" מתגלה שהקב"ה משתמש איתם כרצונו. כלומר שלא קשיא אם אתה פועל במודעות שלך, במה חפצים מלכויות האומות לעשות, הרי שהם מכסים ומסתירים את מלכות שמים, והם גילוי של החושך הגדול, אבל השתא דאיתת להכי שמדברים על המתרחש מצד המציאות בעצמה כשהתגלה ההסתר והסוד של הבריאה - מצד מה שהקב"ה מוביל את הסדרים וכולם שייכים לו, הרי שלא משנה מה מתכוון אחשוורוש, למעשה הוא כלי ביטוי של ההנהגה

¹⁰ ודרך אגב נראה להעיר שהשם שלנו שקוראים לנו 'חרדים' הוא שם שמעיד על חיסרון גדול, אמנם בא בלית ברירה, אבל יש בו גילוי החיסרון, והח"ח קינא ע"ז כמו שמביא ר"א ווסרמן - שהרי למה אנחנו נקראים חרדים כי זה לא מספיק לומר שאנו 'יהודים' בני אברהם יצחק ויעקב, ויש פה משהו מעוות, שהרי מציאותנו שאנו בני בריתו של הקב"ה - והוא עיקר המציאות שלנו כעין שמובא במגילה 'איש יהודי שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי', וכך יאה לקרוא לנו ומתי התחיל השם 'חרדים'? כשיצאו יהודים החוצה מהענן, וזהו המקרה שיכול להיות יהודי וזה לא מורה שהוא שייך לקב"ה, ולכן התחילו לומר שאנחנו חרדים, כאילו שיש יהודי - או חילוני או דתי או חרדי, והח"ח קינא לזה כמו"ש

¹¹ כמובן שיש שינוי בצורה איך מופיע הרצון האלוהי ואכמ"ל בנקודה עמוקה זו.

בעצמו ג"כ שייך לתכנית ועוזר לקדמה בפעולה הגדולה שעשה, גם שעסוק בביעור עצמו שמכין עץ גבוה שיתלה עליו, גם מתכנן הריגת כל העמלקים, ועוד שהוציא את ושתי להכניס את אסתר, וגם הוא האדריכל לגדולת מרדכי עם הלבוש והסוס, וכן כל הטרחות שטרח בהעמדת רכושו - "כין רשע וצדיק ילבש", ועל כולנה שהביא את ישראל למוטב לקבל את התורה באהבה להביא את הגילוי הזה ע"ג, וכמובן שאין לברך על מין קללה זה בשעת הפיכתו שהוא רעיון של שטות שלא מתאים לזמן הדעת של האדם שעומד במלחמה, שהרי טשטוש האויב היא סכנה איומה לכל צורת המלחמה, אבל כשמגיעים למעבר למקום הזה - למקום ביטול הדעת - שם מתגלה המציאות בעצמה¹² שהשיכור לא יודע להבחין בין טוב ורע אלא כולם טובים לפניו הרי המציאות כולה דבר אחד היא, וזה מתאחד בעבודת ימי הפורים, והוא מסיר את הבקע של עמלק שמתגלה שהוא המבקע בעצמו חוצב את הקברים שלו, וגם מעמיד את המלאכה להביא את הלידה של איילת השחר - זו אסתר וכנסת ישראל שנמשלו לאיילת השחר, וכדאי' בב"ב (טו:) שאיילה זו רחמה צר ומזמן לה הקב"ה נחש (דרקון) ומכירה ויולדת - הרי הנחש חושב שבא להרוג אותה ולא יודע שבא לילד אותה.

תענית אסתר כהכנה למשטה

וממילא מבואר שהכניסה למלחמת עמלק דורשת שיהיו שריונים בתענית ואמנם וודאי יש בה כעניין כל תענית של התקרבות ותשובה אלא שנוסף עליהם שהתענית מעמידה את שלילת יום הפורים כיום הוללות שאדרבה חותרים פה לאותו השלימות של הזיכרון השלם של המציאות כפי שהיא איך תהיה דבוקה בקב"ה, ולכן אין אפשרות להתמודד עם עמלק בלי תענית כי הוא אחוז בעקב הזה של הגוף, ולכן צריך קודם לשלול אותו ואח"כ אפשר לגשת לגוף כראוי (עם סגולת היום כמובן), היינו קודם בחינת ה'עולה' של הגוף בתענית ואח"כ בחינת ה'שלמים' שיש בה את חלק ההדיוט ג"כ בפורים,

פורים כיום הכיפורים

ונבאר בזה נקודה עמוקה יותר בהשוואת פורים ככיפורים שאופי התשובה של תענית זו היא בעצם חיבור נכון למציאות כלומר שלפני שמגיעים למקום הזה של גילוי ההנהגה שלימה של שייכות לקב"ה ואיך הקב"ה מביא אותנו אליו הרי שבעצם אין זה גילוי מצד מעשינו, וכמו שנאמר לע"ל שהקב"ה מעמיד עליהם מלך קשה כהמן ומחזירם בתשובה, וודאי שאין תשובה זו זכותנו אלא גילוי מציאותנו שקשורה בעצמה למקום הנכון צריך לקדום לה הפרישה מהחומר לפני שמעמידים אותו נכון ופרפרת בזה שהגר"א כותב שפורים משלים את האכילה ושתייה של פורים וא"כ אפשר לומר שכמו שמקדימים ליום כיפור אכילת תשיעי וכאילו נתענה תשיעי ועשירי כן מקדימים לפני פורים את התענית כדי להעמיד את הפורים נכון.

ידידי הגוף דיוה"כ ודפורים

ולפ"ז נראה עוד בהשוואת פורים ככיפורים שאחרי שביוה"כ התודינו על עיוותי הרוח שלנו ב'אשמונו בגדנו' כו' וגם התודינו על סדרי הנפש בכל סדרי ה'על חטא' שמדבר בעברות עצמם, נוסף אליהם אח"כ וידוי הגוף בכבודו ובעצמו - שהרי להדיא רק יכול לומר את זה - 'אלוקי עד שלא נוצרתי איני כדאי ועכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי' כו' כלומר שגם לאחר שהתחברתי עם הנשמה עדיין אני כלום ו'הרי אני לפניך ככלי מלא

בושה וכלימה' - שבמקום להיות מלא מטובה אני מלא בושה וכלימה - כן הוא כנגדו ביום הפורים שהוא כמו 'וידי מעשר' שאומר וידוי לפני הקב"ה 'כמה אני קשור בך' והוא בשירת ומחול דפורים בבחינת 'יודך עפר ויגיד אמיתך' (תהילים ל י) דהיינו שביוה"כ דיברנו בצד החטאים, אבל בפורים כשיורדים לעוה"ז ומספרים את הסיפור האמיתי שלו שהתגלה בפורים אז מתגלה שמחת ושייכות הגוף בעצם.

אופי מצוות היום

והיא מתנת הפורים הוא שאפשר להתחבר לנקודה הזו שתהיה בסיס בשבילינו לכל השנה לקבלת התורה באהבה, שמציאות כל גופינו עניינה השייכות השלימה לקב"ה מתוך הבנה שאין שני צדדים ובאמת בזה מתבארת ג"כ המתנות לאביונים המיוחדת ביום זה שעצם זה שמבקש זה כבר סיבה לקבל גם בלי החקירה בדעת האם זה נכון או לא - אלא שיש את החביבות של האיש הישראלי בעצמו שאם מבקש כבר מגיע לו לקבל, וכן ענין המשלוח מנות שסובב הולך סביב תנאי החיים עצמם בחיבור הגופים כרצונם ומתגלה שבישראל כל החיים עצמם הם נקודות קרבה רצויות, ונשלם במשטה בשכרות שרואה הכל כמישור כמו"ש לעיל, והכל מהלך שלם של גילוי הפנימיות של העולם החיצוני, וכדי לזכות לדבר הזה - חייבים אנו טהרה שהגוף יעבור לפני פורים בח' התקן את עצמך שאם רוצים לראות את הגוף שייך לברית קודש בשלימות לעניין האלוקי צריך לפרוש קודם הפורים קצת מעניין הגופניות והוא עניין תענית אסתר - שמזכיר שהצרה היתה מקיפה את היום והלילה וכנגדו הגילוי היה בבחינת היום שהחזיר את כל החיבור שנתגלה ביציאת מצרים ע"י הגילוי של הלילה ג"כ ש"גם חושך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר" (תהילים קלט ב).

עבודת מרדכי ואסתר בתקוה

וזה היה עבודת מרדכי ואסתר בזמן ההוא כמו שאומרת אסתר בתפילתה על אילת השחר "כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני בשוועו אליו שמע" שאפילו בזמן ההסתר הגדול ביותר שאין לך שעה קשה כמהו בישראל עדיין "וחיכיתי לה' המסתיר פניו מבית יעקב וקיוותי לו" שהרי המגילה לא מתארת את התפילה כגורמת להצלה שהרי העמיד עליהם מלך קשה ואת המן ולא היה בזכותם, אלא שצורת ההתקרבות בעצמה נראית כצורה זו שגועגועינו ותקוותינו ותשוקתנו לקב"ה, וזה עבודתנו גם בפורים בשמחת הגוף בלי ביקורתיות הדעת שמסתירה את ההגדרה היסודית הזו, אמנם וודאי צריך להפריש בין טוב לרע וזה עושים כל השנה, אבל הכל בנוי על ההגדרה היסודית הראשונית שכל העולם שייך לאותה השלימות הזו, וזה השלום שמתגלה בימים אלו - ומתוך השלום של אסתר בוקע¹³ ה'ואמת' של קבלת התורה מאהבה בהכרה שלימה שהחיים שלנו מאוחדים במציאות אחת, ואם יוצאים אנו מסדרי הטוב הרי שהוא מום שלנו שזה מקום המות ושם נמצא הכשלון של הדמיונות חסרות המשמעות שהתנפצו ביום הפורים, ויסודות החיים שלנו עומדים על זה ש"ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום" ומפה מגיעה התקוה שע"י עבודת ימי הפורים נזכה לראות את השלמת הבירור של דורינו שתבוא הצעקה העולה מכל העולם כולו שירצו כולם להיות אפילו משהו שייכים לגילוי כבודו של הקב"ה - אחרת היא האבדון, ונזכה לראות את ההבנה הזו בוקעת מכל העולם ונזכה לראות את ה' שלם והכסא שלם וימלוך הקב"ה מסוף העולם ועד סופו והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

¹² השכל כלל ג"כ מקומו בקדושה ועיי"ש שמבאר ע"פ זה הקבלת פורים וכיפורים עיי"ש.
¹³ ובאמת מצד הקריאה של המגילה יש בה את השלימות שאפילו שאכתי עבדי אחשוורוש אנו ואין לנו אפשרות לומר החלל המצרי אבל יש לנו מתוך ההבנה של המגילה שאנו עבדי המלך העליון וזהו הקרייתא זו הלילא (מגילת דוד) המיוחדת של פורים

¹² וזה ביאור דברי המהר"ל באור חדש - ומפני כן ימי הפורים הם ימי המשטה ושמחה וזהו הנאות הגוף וצריך שיהיה השכרות כ"כ עד שישלך השכל וכמו שאמר צריך לבסומי בפוראי עד שלא ידע בין ארור המן ובין ברוך מרדכי כלומר כיון שתקנו ימי הפורים למשטה ושמחה שהוא הנאת הגוף לכך צריך שיהיו נמשכים לגמרי אחר הנאת הגוף עד שישלך השכל לגמרי כי הגוף והשכל שני הפכים שאם האחד קם השני נופל וכל אשר הוא נוטה אחר השכל הוא נגד הנאת גופו כו' עכ"ל שהעניין הוא להראות שהגוף עצמו ללא